

Having obtained the results of clustering applied to collocate frequencies, the correlation analysis and the average linkage cluster analysis we can build a radial network of the verbalized concept HOME.

The radial network depicts that some clusters showing a strong correlation similarity form bigger groups within the concept structure, for example clusters "feelings/emotions", "mental activity", "people" "positive features", "furniture" and "time" have a common link to "house", at the same time "animals", "existence", "negative features" and "age" are related by correlation to "distance".

The approach using corpus evidences, statistical methods of data analysis and cognitive interpretation allowed us to find (1) which adjoining words are most frequent and which characterization and cognitive motivation is therefore most relevant to the concept HOME, (2) that some senses of the concept reflected in the adjoining words are not listed in the dictionaries. This is astonishing since these senses are not fully predictable but they are historically and culturally motivated. We interpret this as evidence that concepts being the elements of national world view absorb and reflect notions important for the given nation in the given time period. We can also claim (3) that cognitive analyses benefit from corpus-based perspectives.

The process of concept extension or reduction caused by changes in a national world view of the English can be a perspective study in the sphere of cognitive linguistics.

REFERENCES

1. Evans, V., Gree, M. Cognitive Linguistics. An Introduction. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. – 840 p.
2. Jackendoff, R. Semantics and Cognition. Cambridge, MA: MIT Press, 1983. – 456 p.
3. Lechte, J. Key Contemporary Concepts: From Abjection to Zeno's. – London, Thousand Oaks, New Delhi: SAGE Publications, 2003. – 310 p.
4. Levickij, V.V. Words-associations and additional meaning // Methods of text analyses: Chernivtsi: RUTA, 2009. – P. 165-181.
5. Li, P., Gleitman, L. Turning the tables: language and spatial reasoning // Cognition. - Edinburgh: Edinburgh University Press, 2002. – P. 265–294.
6. Pinker, S. The Language Instinct. – Harmondsworth: Penguin, 1994. – 298 p.
7. Wierzbicka, A. Semantics: Primes and Universals. Oxford: Oxford University Press, 1996. – 342 p.

ILLUSTRATED MATERIAL

8. Austin J. Pride and Prejudice. – London: Penguin Books, 1994. – 374 p.
9. Bronte Ch. Shirley. – London: Penguin Books, 1994. – 323 p.
10. Collins W. The Moonstone. – London: Penguin Books, 1994. – 463 p.
11. Defoe D. Robinson Crusoe. – London: Penguin Books, 1994. – 298 p.
12. Dickens Ch. Great Expectations. – London: Penguin Books, 1994. – 274 p.
13. Fielding H. The History of Tom Jones, a Foundling. – London: Penguin Books, 1994. – 302 p.
14. Swift J. Gulliver's Travels. – London: Penguin Books, 1994. – 217 p.
15. Wilde O. The Picture of Dorian Grey. – Chatham: Wordsworth Classics, 1992. – 188 p.

Жукова Н. М.
(Запоріжжя)

ОСОБЛИВОСТІ МЕТАФОРИЧНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ ПРОСТОРУ В АВСТРАЛІЙСЬКІЙ АНГЛОМОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ (К. XVIII – П. XX СТ.)

Стаття присвячена дослідженню особливостей метафоричної репрезентації простору в австралійській англійській картині світу к. XVIII – п. XX стст. Виділено основні і периферійні опозиції в моделі світу, ключові метафори і коди культури, задіяні для концептуалізації простору.

Статья посвящена исследованию особенностей метафорической репрезентации пространства в австралийской англоязычной картине мира к. XVIII – н. XX стст. Выделены основные и периферийные оппозиции в модели мира, ключевые метафоры и коды культуры, задействованные для концептуализации пространства.

The article dwells upon the peculiarities of metaphorical space representation in the Australian English world image (l. XVIII – e. XX cc.). Main and peripheral world model oppositions, key metaphors and culture codes for space conceptualization are outlined.

Актуальність роботи. Простір як базисна категорія людського знання отримує в наукових розвідках всебічне висвітлення. Досліджується репрезентація простору в різних національних мовних картинах світу, в тому числі, в австралійській англійській картині світу (ААКС) [1, с. 105-

108; 2, с. 110-111; 5, с. 12-15; 25, с. 27-38]. Однак, особливості метафоричної репрезентації простору на початкових етапах формування ААКС залишилися поза увагою дослідників. Специфіка соціально-демографічного складу колоністів, особливості їх менталітету, мовленнєвої поведінки значною мірою вплинули на вербалізацію простору. Фундаментальну роль у формуванні уявлень про позамовну дійсність в Австралії відіграє ізоляція від решти світу [29, с. 101], тиранія відстані (the tyranny of distance [8, с. xi]). Географічна віддаленість сприймається як передумова унікальності австралійської нації.

Мета розвідки полягає у виявленні особливостей метафоричної репрезентації простору в ААКС (к. XVIII – п. XX стст.). Мета дослідження передбачає виділення основних і периферійних опозицій в моделі світу, ключових метафор і кодів культури, задіяних у концептуалізації простору.

Моделі світу (МС) традиційно представляють у вигляді універсальних знакових комплексів, пов'язаних зі структурою простору (*верх - низ - середина, правий - лівий - центр, схід - захід*), зі структурою часу (*день - ніч, зима - літо*), із кольором (*білий - чорний, червоний - чорний*), з опозицією *природа - культура*, із соціальними категоріями (*чоловічий - жіночий, свій - чужий - спільний (нічий), близький - далекий*). Ці комплекси реалізуються у різних кодових системах. У полі оціночної опозиції *позитивний - негативний*, через яку “проганяється” увесь набір опозицій, позитивним є *внутрішнє, близьке, своє*, а негативним – *зовнішнє, далеке, чуже* (див. [6, с. 5-6, 77; 4, с. 69]).

Установлено, що в основі мовної та культурної концептуалізації різних сегментів айстралийського етноценозу лежить опозиція “свій - чужий” [1, с. 99]. На наш погляд, в австралійському контексті при членуванні простору опозиція “свій - чужий” підпорядковує, “поглинає” інші опозиції. Актуальними є опозиції “близький - віддалений”, “спереду - ззаду”, “центр - периферія”, “усередині - зовні”, “заселений (освоєний) - незаселений (неосвоєний)”, “верх - низ”, “цивілізований - дикий”. Опозиція “свій - чужий” є основною для таких протиставлень: Англія – Австралія, Австралія – австралійські штати, П'ятий континент – регіони континенту.

Британці, які прибули в Австралію на початку колонізації, відтворювали на цьому континенті традиційну для їх Батьківщини МС, намагались застосувати існуючу сітку понять до нової реальності. Освоєння простору відбувалось, зокрема, шляхом залучення найменувань топографічних об'єктів, типових для Британії. Однак, лексична система перших іммігрантів часто виявлялась нерелевантною. У зв'язку з цим потреби в номінації задовольняли за рахунок (1) семантичної модифікації одиниць загальноанглійського фонду (*bush* “woods which are open, and passable”, *creek* “all brooks and small rills”, *gully* “all hollows or valleys”, *run* “the allotment rented for grazing” [7, с. 112, с. 179, с. 296, с. 548] (див. також [1, с. 110-113; 25, с. 28-36])); (2) утворення двокомпонентних структур, у яких роль атрибута виконувала лексема *native* “local, Australian” – *native forest, native pasture*: “your **native forest of Eucalyptus** (виділено мною – *Н.Ж.*)”, “**Native pastures** consist of grasses and other plants that have been evolved by nature ... for survival” [7, с. 421].

На початковому етапі колонізації зв'язок між Англією та Австралією відчувався значною мірою, тому вони представлялись засобами “родинної метафори”. Основні суб'єкти метафори (за термінологією В.П. Москвіна [3, с. 49-50]) – Англія, Австралія, австралійці; допоміжні суб'єкти – члени родини, *tertium comparationis* – “первинність”, “тісний зв'язок”, “обов'язок піклуватися”: England $\equiv$ parent / mother (of Australia), Australia $\equiv$ daughter (of England), Australians $\equiv$ children / sons (of England) – “not ... known in Sydney itself, much less in **the parent country**” [16, с. 161], “the bridge of human interests and emotions which connects **the mother-land** with her **far-off daughter colony**” [28, с. 332], “the people of these colonies ... learn the beauty and grandeur of the **Mother Country** and the effect is to incite **her children** to follow and emulate her” [26, с. 170], “we knew that ... dear old England ... was hailing us now as **her sons**, her supports!” [7, с. 311]. Австралія по відношенню до Англії – дещо, чим опікуються, про що турбуються: “Adelaide, **the pet colony** of the Home Government” [7, с. 161].

По мірі формування австралійської національної свідомості спостерігається концептуальний зсув: mother “Britain” $\rightarrow$ mother “Australia”, що свідчить про усвідомлення самостійності Австралії. У якості допоміжних суб'єктів метафори, як і раніше, виступають члени родини: Australians $\equiv$ sons (of Australia), Australian colonies $\equiv$ sisters – “Australia will never be more than a cipher among the nations, until **her sons** assume to themselves national characteristics” [7, с. 20], “Victoria ... is referred to ... by people in **sister colonies**” [7, с. 127].

“Родинна метафора” переноситься і на австралійський матеріал, але номінативні процеси дозволяють побачити диференціацію, інше ставлення до Австралії, ніж до Британії, про що свідчить використання одиниць *colony, province*. Пор.: “the British isles” – *parent country* / ~ *land* / ~ *state, mother*

country / ~ land, "New South Wales" – mother colony / ~ province / ~ state, parent colony, Ma State.

Поступово сприйняття Австралії як географічного об'єкта змінюється на її сприйняття як самостійної держави. Обов'язок піклуватись про австралійські колонії на початку ХХ ст. переходить до місцевого уряду: "South Australia, as the **pet colony** of the Colonial Office" [29, с. 79-80], "the coming of federation witnessed the transfer of the Northern Territory **to the care of the Commonwealth**" [14, с. 95].

Таким чином, під впливом тиранії відстані "свій" виступає як "віддалений свій". Опозиція "свій - чужий" проектується на протиставлення "близький - віддалений" і вербалізується за рахунок "родинної метафори", де основним кодуєм засобом виступають елементи антропоморфного коду.

У ході концептуалізації простору відзначається звуження фокусу уваги мовців, номінативна діяльність зосереджується переважно на вербалізації австралійської реальності. На П'ятому континенті через дихотомію "свій - чужий" сприймається регіональний розподіл.

Основна опозиція "свій - чужий" підпорядковує опозиції "близький - віддалений" і "спереду – ззаду". "Чужий" простір знаходиться позаду від мовця, від його місця проживання, далеко від населених пунктів: *back settlement* (1791) "an isolated settlement, inland from settled districts", *back track* (1867) "a little-frequented and often indirect road, away from the main route".

Лексема *back* в ААКС несе негативну оцінність, оскільки мовні одиниці, до складу яких вона входить, позначають території, де відсутні водні ресурси: *at / out the back of* (1878) "the part of a station most distant from the homestead or from permanent water", (1897) "a part of the interior which is remote from settled districts", (1878) "at or to the back of", *back block* (1870) "a tract of land in the remote interior; in *pl.*, sparsely populated country beyond the closely settled districts", (1871) "land behind that with a water frontage; with no permanent watercourse", *back paddock* (1898) "a paddock distant from the main source of water on a station, or from the station homestead". Таким чином, пейоративна конотація термінів, які відображали наївну топографію, мотивована ознакою "непридатність для життя".

Опозиція "свій - чужий" актуалізується в протиставленнях "усередині - зовні", "заселений - незаселений", "центр - периферія". Вербально вона представляється за допомогою орієнтаційної метафори, в якій основним кодуєм засобом виступають елементи просторового коду. При цьому "центр" – населені регіони: *inside* (1864) "of or pertaining to a (comparatively) closely settled part of Australia", (1909) "within a more closely settled part of Australia" > *inside country* (1902), *outside country* (1879).

Відзначаємо збереження оцінності просторових категорій. Протиставляється "те, що усередині" як "знайоме", "своє" ("the familiar and well settled **Inside Country**") і "те, що зовні" – "невідоме", "чуже" ("the far west, the great and mysterious **Outside**" [7, с. 453]), "not ... easy to learn ... about the outside country" [30, с. 170]).

Центр цивілізації не співпадає з географічним центром континенту (*the Centre* (1899) "Central Australia"), де знаходиться міфічне небуття – *never-never land* (1833) "the far interior of Australia", (1891) "the abode of the dead". Це світ, який не існує у часі, оскільки не співвідноситься з минулим, майбутнім чи теперішнім: "On the edge of the Never-Never, Where the dead men **lie** and the black men **lie**, And the bushman **lies for ever**" [20, с. 111], "Where the Never-Never Sands of Fate unroll **Phantom lake and river, Mirage of the soul**" [12, с. 13].

Основний суб'єкт метафори – Never-never (land), допоміжний суб'єкт – hell, tertium comparationis – "місце перебування мерців, розташоване під землею", "спека", "покарання за гріхи": "The old man thought he was going to be taken clear across the Never Never country and left **to roast** in a sandhill, ... **for his sins**" [21, с. 45], "the 'Never, Never Land'; ... I should have called it Hell, on the account of **the dry heat of the hole**" [9, с. 138]. Кліматичні умови – висока температура повітря у центрі континенту – сприяли актуалізації метафоричної репрезентації цього регіону як мертвої зони за допомогою соматичного коду: *dead heart* (1906) "the arid interior of Australia".

Хоча неосвоєні регіони – географічний центр країни, але їх неосвоєність стимулювала вербальну репрезентацію цього простору як такого, що знаходиться поза зоною мешкання людини: "I was in the **back of the outback, two hundred miles from anywhere**", "'Out-Back' is **always west of the Bushman, no matter how far out he be**" [7, с. 159]. Така концептуалізація простору реалізується, зокрема, в наступних одиницях: *back of (o') (sunset)* (1891) "(a town or place): behind; beyond", *back of (o') Bourke* (1896) "the remote and sparsely populated inland".

Суттєве значення в ААКС к. XVIII – п. ХХ стст. мало універсальне сприйняття простору як контейнера. Рух людей відбувається усередину певного вмістилища і назовні із нього: "go very little **into** the

'outside' country" [7, с. 326], "never been **outside** the State" [7, с. 557], "in the wilds of the bush" [7, с. 159].

Слід зазначити, що серед перших колоністів були переважно ув'язнені, звичні до перебування у камерах, що суттєво вплинуло на їх світогляд і позначилось на концептуалізації простору як сфери замкненої. За спостереженнями дослідників, межі колонії-в'язниці були як психологічні, так і фізичні [25, с. 43]. Сприйняття П'ятого континенту як місця ув'язнення зафіксоване в специфічних найменуваннях континенту – *Botany Bay* (1787) "Australian Colonies, individually or collectively", (1789) "penal servitude, a penal colony", *lag* (1812) "a convict transported to a penal settlement in Australia, any convict" > *lag(s)land* (1858) "Australia". Метафора "Australia ≡ prison" реалізується за допомогою прийменника *out*, який в ААКС зазнає семантичних модифікацій: *out* (1790) "at a distance from one's place of origin: in or to Australia", (1792) "absent from a place of confinement".

Метафора замкненого контейнера актуалізується за рахунок таких одиниць: *lock (up)* (1855) "to shut (land) off from small settlers, to prevent the release of (land)", *unlock the land* (1855) "to release for occupation by small farmers", *border* (1827) "the outer limit of land for tenure", (1847) "the boundary between two colonies (States)", *border fence* (1895) "a fence at the outer limit of a settled district or on a colonial (State) boundary", *frontier* (1840), *the limits (boundaries, bounds) of location* (1821) "the frontier of settlement". Обмежуючи місце свого проживання, колоністи прагнули подолати ізоляцію, відстань.

Замкненість контейнера була порушена у ході світової історії: "Australia was to be built anew. The bracing, sustaining attitude of isolation ... was fractured by the global war" [18, с. 151]. Проте, метафора контейнера залишається актуальною у ХХ ст.: *Empty North* (1918) "the northernmost part of Australia as an especially sparsely populated region", *Deep North* (1972) "Queensland", *out bush* (1908) "into or in an area of back country", (1911) "situated in the back country", *out west* (1895) "in or to the sparsely populated western districts", (1902) "the sparsely populated western districts", (1917) "in the sparsely populated districts". Це уже не замкнений контейнер, а відкритий, незайнятий простір. Таким чином, тиранія відстані залишається дієвою.

Хоча Австралія сприймалась як замкнений контейнер, проте це – родюча земля (*felix, felicitis* "harpy, fertile" > *Australia Felix* (1836) "the region south of the Murray River which in 1851 was named Victoria").

Основна опозиція "свій - чужий" накладається на протиставлення "верх - низ" і "незаселений - заселений". При збереженні термінів їх наповнення змінюється на протилежне. Спостерігаємо зміну традиційної оцінності просторових категорій. Те, що знаходиться угорі, – "чуже", "незаселене": *up the country* (1805) "away from a centre of population, interior", *up-country* (1816) "inland, away from a major centre of population". Те, що знаходиться унизу, – "своє", "заселене", "освоєне": *to go (come, etc.) down* (1806) "to travel from the country to the capital city", (1827) "from the country in town", *down country* (1846) "of the more closely settled districts", (1875) "in or towards the more closely settled districts", (1869) "a closely settled district, spec. that adjacent to Sydney".

Просторові опозиції відбивають соціальну диференціацію в австралійському суспільстві. Центр, глибинка, з одного боку, – простір, несумісний з життям для людини, яка звикла до вигод цивілізації: "The society man – "gentleman", slum-dweller, or intermediate – turned adrift in the silences of the Never-Never, will be forlorn as any alien derelict" [15, с. 85]. З іншого боку, це – домівка для бушмена: "Bob, with the bushman's habitual taciturnity, had the bushman's artless candour ... He had just passed a fortnight of utter desolation in Melbourne, and was now returning ... to the more cheerful and homelike regions of the Never-Never" [15, с. 34].

Географічне розташування Австралії в південній (тобто нижній, порівняно з Британією) півкулі також було екстрапольоване на соціальні відносини. У зв'язку з цим можемо констатувати негативне ставлення, яке викликало у австралійців використання одиниці *down under* (1886) "in, at, or to Australia", (1915) "Australia (and New Zealand)". Це протиставлення було виправданим лише з позицій британської колоніальної еліти: "old-fashioned northern hemisphere snobbery – the same attitude that applied to Australia the patronising term 'down under'" [7, с. 215].

Опозиція "свій - чужий" актуалізується у протиставленні "освоєний - неосвоєний", вербально представляється за рахунок "військової метафори": (Australia ≡ battlefield) – "That spirit of irreconcilable enmity to all standing timber ... is ... evinced by the Australian colonists" [7, с. 160]. Основним кодуючим засобом є елементи військового коду: "hand of man has been brought into active operation, warring against Nature" [цит. за 25, 37], "*Conqueror of the Interior*" [24, с. 339], "Part of the New World's army – the pioneers, – are ye" [13, с.13], "no white man occupied a single spot in Van Diemen's Land" [17, с. 153].

"Військова метафора" актуалізується і у таких мовних одиницях: *colonist* (1790) "prior to

Federation: a non-Aboriginal inhabitant of a British Colony in Australia; one taking part in the founding of a Colony”, *locate* (1811) “to allocate (a specified block of land or an entitlement to a specified area of unidentified land), esp. to a settler for the purpose of grazing stock; to grant”, *back station* (1887) “out-station”, *home station* (1827) / *head-station* (1835) “the principal residence on a large stock-raising property”.

Військовий код залишається актуальним при концептуалізації простору і на подальших етапах розвитку Австралії, що значною мірою пов’язано з участю країни у світових війнах: “The Parliament of a State may **surrender any part of the State** to the Commonwealth” [10, с. 280], “The telegraph had **conquered the Dead Heart of Australia**” [27, с. 35].

Опозиція “свій - чужий”, актуалізована у протиставленні “цивілізований - дикий”, Версально представляється за рахунок “метафори полювання” (Australia ≡ hunting-ground) та зооморфної метафори (Australian land ≡ wild / untamed beast). Основним кодуєчим засобом виступають елементи зооморфного коду: “That grim, **wild land** men name the Never-Never” [11, с. 113], “**At close grips with untamed surrounding**” [23, с. 9], “There's something splendid in seeing **the wild bush tamed and reduced to bondage** by the power of man” [22, с. 271]. Образ дикої тварини при метафоричній репрезентації простору залишається актуальним у ХХ ст.: *tiger country* (1945) “remote and inaccessible country”.

За рахунок антропоморфної метафори “Australia ≡ alive creature” країні приписують здатність діяти, переживати певні почуття: “what real **Australia can do**” [7, с. 682], “**Australia sensed its isolation even more strongly**” [18, с. 101], “a **free, – perhaps a happier, land**” [7, с. 18]. Метафорично континент має елементи тіла живої істоти: *dead* (1906) / *red heart* (1931) “the interior of Australia”.

Для вимірювання простору англомовні поселенці використовували перцептивний код. Від спеціального крику аборигенів, який використовувався для спілкування, утворений фразеологізм на позначення відстані: *cooe* (1790) “a signal, esp. in the bush; a name given to the call” > *within cooe* (1836) “within earshot, within reach, near”.

У процесі концептуалізації простору в австралійському контексті актуальними виявились такі характеристики території, як розмір та колір – *the wide brown land* (1908) “Australia”, *cabbage garden / patch* (1882) “Victoria”, *red centre* (1935) / *heart* (1931) “centre (so called because of the reddish colour of iron dioxide in the soil and rocks)” (див. також [Козлова, с. 54]). Таким чином, актуальними стають такі аспекти сприйняття простору: простір як середовище певного розміру, як фон оточення.

На початку ХІХ ст. Австралія також метафорично репрезентується як рослина (Australia ≡ plant) за допомогою елементів вегетативного коду: “**A new Colony has been planted**” [7, с. 161], “**flourishing Australian sheep station**” [19, с. 82], “Hobart Town ... became a **flourishing centre**” [14, с. 16].

Для вербалізації простору залучають лексеми загальноанглійського фонду, які в айстра-лійському контексті виступають в особливих комбінаціях і отримують особливу значущість. Так, для одиниць, які вербалізують концепт NEVER-NEVER (LAND) характерна своєрідна інтенсифікація, що досягається шляхом (1) редуплікації лексеми (*Never-Never, never-never country* (1877) / *land* (1884)), (2) комбінації слів з тотожним семантичним наповненням, в яких міститься компонент ексклюзивності, того що знаходиться поза межами досяжності – “зовні” і “ззаду”: *outback* (1869) “out in / to the remote country”, (1893) “of remote parts of the country”, (1893) “sparsely inhabited country which is remote from a major centre of population”. *back of (o) beyond* (1888) “(country) far inland, remote from closely settled districts”; *far-out-back-of-beyond places* [7, с. 49], *back of the outback* [7, с. 159]).

Отже, при концептуалізації нового простору на П’ятому континенті перші британські поселенці спираліся на традиційну для них МС, в якій існували просторовий центр, просторова вертикаль і горизонталь, у межах яких розрізнялось “своє (добре) – чуже (погане)”. В особливих історичних умовах основною в ААКС виступає опозиція “свій - чужий”, яка підпорядковує периферійні протиставлення: “близький - віддалений”, “спереду - ззаду”, “верх - низ”, “усередині - зовні”, “заселений - незаселений”, “центр - периферія”, “освоєний - неосвоєний”, “цивілізований - дикий”. Така підвищена актуалізація дихотомії “свій - чужий” свідчить про прагнення колоністів ввести у формальне членування простору відбиток своєї особистості.

З метафоричного родинного зв’язку метрополії та колонії, актуального на початковому етапі колонізації, фокус уваги зміщується на відображення австралійської дійсності. Образно кажучи, протиставлення “рідний – нерідний” поступається місцем у свідомості австралійців протиставленню “освоєний - неосвоєний”, у розв’язанні якої проявляється завойовницький дух колоністів.

У ході метафоричної репрезентації простору в ААКС найчастіше використовуються “родинна”, орієнтаційна, “військова”, зооморфна, антропоморфна, вегетативна метафора. метафора

контейнера, полювання. Основними кодуючими засобами виступають елементи просторового, антропоморфного, військового, зооморфного, рідше – перцептивного, колоративного, вегетативного, соматичного кодів. Вербалізація уявлень про простір здійснювалась переважно за допомогою одиниць загальноанглійського фонду, семантика яких зазнає специфічного розвитку.

Перспективним вважаємо дослідження витоків та особливостей метафоричної репрезентації інших сегментів ААКС.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Козлова Т.О. Динамика развития лексической системы английского языка в Австралии: этнолингвистический аспект (на материале лексики с автохтонным компонентом значения): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 "Германские языки" / Т.О. Козлова. – Запорожье, 2001. – 274 с.
2. Маликова Т.А. Культурно-национальный компонент лексической системы австралийского варианта английского языка // Язык и культура. 5-я Международная научная конференция. – К., 1997. – Т.2. – С. 106 – 115.
3. Москвин В.П. Русская метафора: Очерк семиотической теории / В.П. Москвин. – [3-е изд.]. – М.: Изд-во ЛКИ, 2007. – 184 с.
4. Рябцева Н.К. Язык и естественный интеллект / Н.К. Рябцева. – М.: Academia, 2005. – 640 с.
5. Томенчук М.В. Варіантно зумовлена концептуалізація дійсності у сучасній англійській мові: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 "Германські мови" / М.В. Томенчук. – Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. – Чернівці, 2008. – 20с.
6. Цивьян Т.В. Модель мира и её лингвистические основы / Т.В. Цивьян. – [3-е изд., испр.] – М.: КомКнига, 2006. – 280 с.
7. The Australian National Dictionary: A Dictionary of Australianisms on Historical Principles / [Ed. W.S. Ramson]. – Oxford, et.al.: OUP, 1997. – 814 p.
8. Blainey G. The Tyranny of Distance: How Distance Shaped Australia's History / G. Blainey. – Australia: MacMillan, 2001. – 413 p.
9. Boothby G.N. The Race of Life [Електронний ресурс] / G.N. Boothby. – [2nd ed.]. – London: Ward Lock and Co., 1906. – 170 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/boorace> [Cited: 18 January 2010]
10. Clark A.I. Studies in Australian Constitutional Law [Електронний ресурс] / A.I. Clark. – Melbourne: Ch.F. Maxwell Law Booksellers and Publishers, 1901. – 284 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/fed0010> [Cited: 10 February 2010]
11. Daley V.J. His Mate [Електронний ресурс] / V.J. Daley // At Dawn and Dusk. – London: Angus and Robertson, 1913. – P. 113-115. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/v00044> [Cited: 12 February 2010]
12. Esson L. A Camel Driver [Електронний ресурс] / L. Esson // Bells and Bees. – Melbourne: Thomas C. Lothian, 1910. – P. 13-14. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/v00005> [Cited: 20 December 2009]
13. Foott M.H. Nearing Port [Електронний ресурс] / M.H. Foott // Where the Pelican Builds and Other Poems. – Brisbane: Gordon and Gotch, 1885. – P. 12-14. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/v00016> [Cited: 10 February 2010]
14. Fullerton M.E. The Australian Bush [Електронний ресурс] / M.E. Fullerton. – London: J.M. Dent and Sons, 1928. – 242 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/p00026> [Cited: 15 February 2010]
15. Furphy J. The Buln-Buln and the Brolga [Електронний ресурс] / J. Furphy. – London, Sydney: Angus and Robertson, 1948. – 88 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/p00106> [Cited: 10 February 2010]
16. Harris A. Settlers and Convicts, or Recollections of Sixteen Years' Labour in the Australian Backwoods [Електронний ресурс] / A. Harris. – London: C. Cox, 1847. – 213 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/harsett> [Cited: 10 February 2010]
17. Hogan F.J. The Convict King [Електронний ресурс] / J.F. Hogan. – London, Launceston: J. Walch and Sons, et al., 1891. – 235 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/hogconv> [Cited: 10 February 2010]
18. Johnson D.L. Australian Architecture 1901-51: Sources of Modernism [Електронний ресурс] / D.L. Johnson. – Sydney: Sydney University Press, 1980. – 208 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/sup0001> [Cited: 10 February 2010]
19. Kingsley H. The Recollections of Geoffry Hamlyn [Електронний ресурс] / H. Kingsley. – Cambridge, London: Macmillan and Co., 1859. – 472 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/p00046> [Cited: 10 February 2010]
20. Lawson H. A Little Mistake [Електронний ресурс] / H. Lawson // Verses Popular and Humorous. – Sydney: Angus and Robertson, 1900. – P. 111-112. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/v00027> [Cited: 10 February 2010]
21. Lawson H. The Hypnotised Township [Електронний ресурс] / H. Lawson // The Rising of the Court. – Sydney: Angus and Robertson, 1910. – P. 42-48. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/p00097> [Cited: 10 February 2010]
22. Luffmann L.B. Seen in the Biograph [Електронний ресурс] / L.B. Luffmann // Red Kangaroo. – [Ed. by Charleton]. – 1907. – P. 266-272. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/charedk> [Cited: 10 February 2010]

23. Martin C. The Incredible Journey [Електронний ресурс] / С. Martin. – London: J. Cape, 1923. – 178 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/p00085> [Cited: 10 February 2010]
24. Mitchell T.L. Three Expeditions in the Interior of Eastern Australia: in 2 Volumes [Електронний ресурс] / T.L. Mitchell. – London: T. and W. Boone, 1839. – Vol. II. – 415 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/mitjour> [Cited: 20 December 2009]
25. Moore V. Speaking Our Language: The Story of Australian English / V. Moore. – Australia, New Zealand: Oxford, 2008. – 225 p.
26. Mundy G.C. Our Antipodes [Електронний ресурс] / G.C. Mundy. – London: R. Bentley, 1852. – 678 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/munoura> [Cited: 10 February 2010]
27. Penton V. Inheritors / V. Penton. – Sydney: Angus and Robertson, 1936. – 416 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/peninhe> [Cited: 10 February 2010]
28. Praed C. Policy and Passion: A Novel of Australian Life [Електронний ресурс] / C. Praed. – London: R. Bentley and Son, 1881. – 344 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/p00084> [Cited: 20 December 2009]
29. Quick J. Historical Introduction to Annotated Constitution of the Australian Commonwealth [Електронний ресурс] / J. Quick. – Sydney et. al.: Angus and Robertson et al., 1901. – 325 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/fed0059> [Cited: 17 January 2010]
30. Ranken G. Windabyne: A Record of By-gone Times in Australia [Електронний ресурс] / G. Ranken. – London: Remington and Company, 1895. – 277 p. – Режим доступу: <http://purl.library.usyd.edu.au/setis/id/-ranwind> [Cited: 10 February 2010]

Задорожна І. П., Коржан О. І.
(Чернівці)

АНАЛІЗ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНОГО СКЛАДУ ПАРНИХ ІМЕННИКОВИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Стаття присвячена лексико-семантичному аналізу складу парних іменникових фразеологічних одиниць. У результаті кількісного дослідження на матеріалі німецької мови доведено, що лексико-семантичний підклас іменників «Емоції, почуття, розумова, творча і мовленнєва діяльність та риси характеру» є фразеологічно найпродуктивнішим і найбільшим за обсягом, а найбільш фразеологічно продуктивним іменником є представник лексико-семантичного підкласу «Соматизми» – «Hand».

Статья посвящена лексико-семантическому анализу состава парных именных фразеологических единиц. В результате проведенного на материале немецкого языка количественного исследования выявлено, что лексико-семантический подкласс существительных «Эмоции, чувства, интеллектуальная, творческая, языковая деятельность и черты характера» является фразеологически самым продуктивным и самым большим по объему, а самым фразеологически продуктивным существительным оказался представитель лексико-семантического подкласса «Соматизмы» – „Hand“.

The article is dedicated to the analysis of lexico-semantic composition of binary nominal phraseological units. Quantitative research has proved that the lexico-semantic noun subclass „Emotions; feelings; mental, creative, and speech activity” is the most phraseologically productive and the greatest in amount; and the most phraseologically productive noun is the representative of the lexico-semantic subclass “Somatisms” – the noun “Hand”.

Парні фразеологічні одиниці (далі ПФО) є характерними для німецької мови, згадуються у більшості класифікацій фразеологічних одиниць (напр., 4, 6, 7, 8) і часто слугують об'єктом окремих лінгвістичних досліджень (напр. 2, 5).

Але, незважаючи на це, не можна вважати дослідженими усі особливості ПФО. Отже, об'єктом нашого дослідження є **іменникові** ПФО (напр., bei Not und Nebel, mit Leib und Seele, wie Feuer und Wasser), а **предметом** – особливості їх лексико-семантичного складу.

Матеріалом дослідження слугували 642 іменникових ПФО, відібрані методом суцільної вибірки із німецько-українського фразеологічного словника Гаврися В.І. та Пророченко О.П. (1) (це приблизно 2,2 % усіх зафіксованих у цьому словнику фразеологізмів).

В аналізованих нами 642 іменникових ПФО зафіксовано 603 окремих іменники, які вживаються 1224 рази і кожен з яких ми віднесли до певного лексико-семантичного підкласу (далі ЛСП).

Зауважимо, що:

- 1) до іменників ми зарахували також субстантивовані частини мови, оскільки вони мають лексичне та синтаксичне значення іменника;
- 2) розподіл по ЛСП здійснювався на основі першого фіксованого у словнику значення, оскільки: